

Netoverschrijdende interlevensbeschouwelijke dialoog binnen het Mechelse onderwijs

Wat?

Een proces van netoverschrijdende interlevensbeschouwelijke dialoog in het Mechelse onderwijs. Deze dialoog verwijst naar een breed pluralistisch proces dat op verschillende niveaus tot stand wordt gebracht. Samen maken de verschillende onderdelen een krachtige voedingsbodem waaruit een verbindend (school)klimaat kan ontstaan.

In het eerste trimester van schooljaar 2018-19 werd een verdiepend proces gevoerd van netoverschrijdende interlevensbeschouwelijke dialoog. Een 4-tal sessies werden georganiseerd.

In 2019-2020 wordt deze dialoog verder vertaald op school- en klasniveau.

Dit proces en deze dialoog zijn een manier om :

- 1: te werken aan het welbevinden van onze jongeren. Door hun meervoudige identiteiten te herkennen, wordt de kans op hun schools engagement verhoogd.
- 2: te werken aan een sterk partnerschap tussen ouders en school, door het installeren van dialoogcultuur.

Er wordt vraag gestuurd gewerkt. Hetgeen leeft op scholen en tussen groepen mensen vormt de basis en de aanleiding van het gesprek. Zo is er de behoefte, zowel bij onderwijspartners als bij leden van de referentiegroep om verder in gesprek te gaan over een aantal aspecten m.b.t. de islam. Dit werd besproken in verschillende vergaderingen met de referentiegroep en op het Onderwijsoverleg Mechelen (OOM). Het gaat in essentie om thema's die vervreemding oproepen, voor spanning zorgen en polarisering in de hand werken. In de praktijk kan het dus ook om meer gaan dan strikt levensbeschouwelijke zaken, alleen merken we dat in de beeldvorming het toch vaak daartoe teruggebracht wordt.

In een eerste fase (najaar 2018) is er nood aan een netoverschrijdend gesprek. Het accent ligt op dialoog en proces: met elkaar en met specialisten van mening wisselen om nuance te brengen, om het beeld tegelijkertijd scherper, maar ook breder te stellen, om de geesten aan tafel te verrijken. Er wordt een constructief Mechels klimaat gecreëerd. Hoe kan minder polariserend gekeken worden? Hoe kan men hierover met elkaar in gesprek gaan in plaats van over elkaar? Het welbevinden van leerlingen staat daarbij centraal.

Omdat er rond islam reeds zoveel vragen en spanningen leven in het Mechels onderwijs, werd het als een noodzakelijke voorwaarde gezien om hierover eerst een sterke netoverschrijdende dialoog te voeren. Zo kan ieders vertrouwen groeien om hierover ook op schoolniveau een constructief gesprek te voeren. Het vergroot de kansen om tot sterke school- en klasdialogen te komen. Om het proces tot leven te brengen en een gemeenschappelijk referentiepunt te bieden, werd een brede inspiratieavond voorzien bij de opstart.

In een tweede fase (2019) worden ook schooldialogen georganiseerd. Deze schooldialogen hebben een pluralistische insteek. Ze moeten voor verbinding zorgen en dat kan enkel wanneer de verschillende levensbeschouwingen aanwezig in een klas en op een school erkend worden.

Concreet, hoe werkt het?

Op 26/9/2018 werd, bij wijze van startschot, een inspiratieavond 'interlevensbeschouwelijke dialoog' georganiseerd met K. Benhaddou (coördinator van het Vlaamse onderwijsnetwerk islam experten) en E. Le Roi (aanspreekpunt deradicalisering). Deze twee mensen werken beiden voor het Vlaamse Departement Onderwijs en Vorming en hebben erg veel expertise in dit domein.

Zij schreven ook een boek waar vragen die leerkrachten in Vlaanderen hebben omtrent islam en onderwijs beantwoord worden. Ze clusteren in het boek een aantal thema's, die zowel bij onderwijspartners als referentiegroep regelmatig ter sprake komen.

De hoofdstukken luiden als volgt:

- 1. Bezwaar tegen het volgen van lessen wegens inhoud van de leerstof
- 2. Activiteiten die doorgaan buiten de schoolmuren
- 3. Vak levensbeschouwing en interlevensbeschouwelijke competentie
- 4. Afwezigheden op school omwille het overlijden van een familielid, religieuze feestdagen en het gebed
- 5. Conflicten op school met leerlingen en ouders
- 6. Angst voor radicalisering
- 7. Ramadan
- 8. Leerlingenbegeleiding
- 9. Hoofddoek
- 10. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie

Het **boek** 'Halal of niet' vormde een gemeenschappelijk referentiekader tijdens de sessies o.b.v. objectieve juridische en theologische gegevens.

Tijdens de avond werd ook de bedoeling en de aanpak van het interlevensbeschouwelijk dialoogtraject kort toegelicht.

De netoverschrijdende dialoog is een intensief en verdiepend traject met een kleine groep dat verder bouwt op de basisideeën aangereikt tijdens de inspiratieavond. De dialoog werd ondersteund door Anton Schuurmans (als gesprekstechnisch moderator), Emilie Le Roi (als expert, aanspreekpunt deradicalisering bij het Vlaamse Departement Onderwijs en Vorming) en Khalid Benhaddou (als expert, coördinator van het Vlaamse onderwijsnetwerk islamexperten).

Dit traject werd ambtelijk ondersteund (het gaat om procesbewaking, er worden geen harde beslissingen genomen, de evolutie wordt gerapporteerd naar college). De groep bestond uit partners uit basis en secundair onderwijs, uit de verschillende netten, referentiegroep leden en ambtenaren. Het gaat om een groep waarin verschillende levensbeschouwingen vertegenwoordigd zijn. De groep werd begeleid door de moderator en bijgestaan door de experten.

Er werden 4 avondsessies georganiseerd. Het gaat om 3 verdiepende sessies die telkens een ander onderwerp aankaarten, bijvoorbeeld: hoe omgaan met ramadan, met bezwaren tegen het volgen van lessen wegens bepaalde inhoud, met activiteiten die doorgaan buiten de schooluren. Deze onderwerpen zijn allemaal uitvoerig beschreven in het boek. Van daaruit werd vertrokken. Er werd dan ook per deelnemer een exemplaar voorzien.

In de laatste sessie werd (met alle betrokkenen) een overschouwing gemaakt: wat wil men meegeven aan scholen? Wat valt er te leren uit dit proces dat ook voor hen van betekenis kan zijn bij het organiseren van dialogen op schoolniveau? De manier waarop deze inzichten teruggekoppeld worden naar het veld (slotmoment, via directeursvergaderingen,...) werd beslist samen met de dialoogpartners.

De inzichten uit de netoverschrijdende sessies vormen het fundament voor de aanpak van de pluralistische schooldialogen opgestart vanaf januari 2019. Financiering gebeurt vanuit het Europese SIREE-project.

Historiek en context

Een tweetal jaar geleden werd vanuit het beleid, de Marokkaanse deelgemeenschap en het onderwijs de bezorgdheid verwoord naar de grote ongekwalificeerde uitstroom die Mechelen kende en naar het feit dat heel wat jongeren met een migratieachtergrond zich niet echt thuis voelen in onze Mechelse scholen.

Eén jaar lang zochten onderwijspartners, leden van de referentiegroep en stad naar consensus: zij gingen in verschillende werkgroepen in gesprek rond ouderbetrokkenheid, segregatie en welbevinden van leerlingen.

Op basis van deze besprekingen werden door de referentiegroep tijdens het plenum van 14 juni 2017 de uitgangspunten helder gesteld, een aantal hoofdprincipes voor consensus voorgesteld en een aantal prioritaire acties naar voren geschoven in aanwezigheid van vertegenwoordigers van het schepencollege, verschillende stadsdiensten en het ruime onderwijsveld (lokaal en bovenlokaal).

Hoofdprincipes:

- 1. Een diversiteitsvriendelijke schoolpraktijk en curriculum
- 2. Aandacht voor Nederlandse taalontwikkeling
- 3. Plaats voor anderstaligheid en meertaligheid
- 4. Werken aan ouderbetrokkenheid en –participatie
- 5. Evenwichtig inschrijvingsbeleid/sociale mix in de scholen
- 6. Diversiteit in leerkrachten teams en schoolbesturen
- 7. CLB als actieve partner
- 8. Culturele en religieuze identiteit heeft een plaats in het onderwijs

M.b.t. de cultuursensitieve/religieuze identiteit (er is ruimte voor verschillende identiteiten van de leerlingen en ouders) werd afgesproken dat de onderwijspartners over een aantal cultuursensitieve/religieuze aspecten verder met de referentiegroep in gesprek zouden gaan. Concreet betekende dit dat de dialoog die op gang was gekomen niet werd stopgezet. Over bepaalde thema's werd afgesproken dat ook op het niveau van de koepels een dialoog kan worden opgestart.

De prioritaire actiepunten die door de referentiegroep werden voorgesteld op het plenum van 14 juni 2017, werden door de stafmedewerker diversiteit en dienst Onderwijsondersteuning in een actieplan onderwijs en diversiteit verwerkt.

De uitrol van de afgesproken acties ging van start in januari 2018.

In het actieplan werden onder het principe 'culturele en religieuze identiteit een plaats geven in het onderwijs' alvast trajecten 'omgaan met levensbeschouwelijke diversiteit' voorzien voor scholen.

Schaal en bereik

De inspiratieavond werd breed opengesteld voor alle geïnteresseerden uit Mechelse scholen en hogescholen, de CLB's, de politieke vertegenwoordigers en hun kabinetmedewerkers, ambtenaren, de referentiegroepsleden en de partners uit het actieplan 'diversiteit en onderwijs'.

Het verdiepend traject, de eigenlijke dialoog, werd beperkt tot maximum 15 personen. De groep betrokkenen is uiteindelijk groter, maar er was telkens op de sessies zelf een beperkte vertegenwoordiging, in functie van het thema. Opdat de kwaliteit van het proces voldoende gegarandeerd zou kunnen worden, engageerden de geledingen zich om tussentijds voldoende terugkoppeling te voorzien onder elkaar en samen voor te bereiden/te bespreken. De verdeelsleutel voor de afvaardiging zag er als volgt uit: 4 personen uit GO!, 4 personen uit katholiek onderwijs, 1 uit het provinciaal secundair onderwijs, 4 referentiegroepsleden, 3 ambtenaren.

Contact

Anke Anthoni, coördinator leerrecht en gelijke onderwijskansen, anke.anthoni@mechelen.be